

BLAZSEK GYÖNGYVÉR 1943 - 2001

A piramis nem csak nagy. Monumentális. Az erózió megépített törvénye. Sűrítmény.

A kunhalom az Alföldön ugyanúgy. A pentatónia maga. Az a tulajdonsága, képessége.

Blazsek Gyöngyvér ilyen domb a magyar építészet halmjai, halmocskái között. Tetejéről messzebbre látni. A rónán – írná Petőfi; éncsakszülőföldet írok –, ahol lassan elfelejtünk magyarul beszélni építeni, énekelni. Dó, ré, mi, fá... Gyöngyi elkezdte az építészeti szolfézs rajzolását. Elvégzendő feladat. Sok-sok tanító kellene, sip és dob, meg nádi hegedű.

Csete György

AKI LÉLEKBŐL FONT SEMMISÉGEKET

Und plötzlich in diesem mühsamen Nirgends, plötzlich
Die unsägliche Stelle, wo sich das reine Zuwenig
unbegreiflich verwandelt –, umspringt
In jenes leere Zuviel.
Wo die vielseitige Rechnung
Zahlenlos aufgeht.

És hirtelen e keserves Sehlanban hirtelen
a mondhatlan hely, ahol a tiszta Túlkevés
átváltozik megfoghatatlanul –,
a minden üres Túlsokba fordul át.
Ahol a sokszámjegyű számla
számot adszám nélkül.

R. M. Rilke: részlet az *Ötödik Elégia*-ból –
Köszeghy Attila fordítása

Blazsek Gyöngyvér itt élt körülöttünk, felettünk. A lebegés szerelmese 2001. júliusának legvégén elbúcsúzott, felelőségünkre bízva minden rajzot, színezést, tervet. És rengeteg vázlatot, amelyek a legkülönösebb helyeken bukkannak fel, nem szavakkal írt, félig titkos naplók lapjaiként. Rendszerre össze nem rakható, számtalan oldalról felsejlő részei valami egyetlen egésznek.

Debrecenben született, és – talán születési- és lakhelyei iránta való figyelmetlensége folytán – alföldinek vallotta magát. Csakúgy, mint Csete Ildikó és Kun Éva; alkotótársai, akik tartalmasan és hűségesen képviseltek egy maguknak is teremtett, őket vizsgáló alföldiséget.

Elképzelhető, milyen erővel hatott Gyöngyvérre apja személyisége, ha az autodidakta festő orvos képei az idegent is azzal az igazán ritkán megjelenő érzéssel fogják meg, hogy e képektől nem bír elszakadni, annyira lenyűgözően telítettek az élet dolgai iránti, érzélgőségmentes szeretettel.

A vágott festői életpályáról eltérített, építész, majd az Iparművészeti Főiskolán belsőépítészként oklevéllel felszerelkezett fiatal alkotó szabadabb működési kereteket keresett és többnyire talált, mint a kortárs „alkalmazott” építészek, belsőépítészek. Különösen nyilvánvalóvá tették e szabadságtörekvéseket

azok a tervek, megvalósult tárgyak, amelyek nem megrendelésekhez kötődtek. Az első években papírbútorok sora született, amelyek hosszas küzdelem után sem találtak gyártóra. A házilag készült bútorok némelyike máig szolgál. Dehogyan voltak olyan anyag- és technologiaigényesek, mint Gehry hatalmas papírfoteljei!

Amiképp Makovecz mozgástanulmányai, egy, a szokásosnál szabadabb aktivitás kifejezői Blazsek kézzel készült rajzok lapjai, és tartós szenvedélyként a vesszőből font tárgyak.

A pályakezdő belsőépítész Csete György pécsi Ifjúsági irodájában kezdte működését. Volt alkalmunk Csete hajlék-dolgaival, hajlított faszerkezeteivel találkozni, rokon törekvéseit e kísérletek és az azokat kísérő szellemi mozgás által megerősíteni.

Egy vesszőfonat-vázlatokat felsorakoztató kis könyv első rajza mellett a felirat: *lélekből font semmiségek*. Aztán van vízvesszőn fennakadt jég-felhő, vízen lebegés – és más lebegések.

Lebegés a művészetben címmel tartott Gyöngyvér bemutatkozó előadást a szolnoki Verseggy-körben. Greco szinte-lebegő, átszellemült alakjainak festői előadása iránti lelkesedése évtizedeken át változatlan maradt. Képein szinte minden alak a gravitációval dacolt.

Az egymásba simuló színek, a szövedékes, áttűnő grafikai előadásmód, a formák erőteljes átnyomódásai mindennemű tárgyi kötöttség nélkül is megjelentek. A mindennapi gyakorlat közegében, testes bútorok sokasága körében finom utalások sora jelzi az alkotói igényt a helyhez kötöttség komolyságának enyhítésére. A hazai szerves építészet művelői a földből kinyomódó-felemelkedő, bő föld-dombokba ágyazott építmények iránt mutatnak erős affinitást. Blazsek Gyöngyvér inkább a figyelmes aláereszkedésben otthonos. Belsőépítészeti jelenéseinek szinte-felhő kísérői Csete Ildikó függönyei, némi nehezékként pedig Kun Éva kerámiai. A három alkotó együttműködése Kunhegyes könyvtárának belsőépítészetével indult, majd számos további munka követte. Különösen harmonikus együttműködés alakult ki Jankovics Tiborral, aki rendkívüli nyitottsággal hangolódott Gyöngyvér elképzeléseivel. Ezt tükrözi a nyolcvanas évek elején megvalósult faddombori üdülő.

Blazsek Gyöngyvért napi stílári korszakosodási kényszerek nem szorították művészi arculatváltásra. Közvetlen környezetének vizuális szereplői természetesen változtak. Sejtbiológus testvéreinek elektromikroszkópos képei különös struktúráikkal, de egy-egy fa-személyiség közelképe, váratlan drapéria-élmények is adhattak új impulzusokat, amelyek a megkomponálás, a forma-átmenetek és áthatások, a kolorit finom módosulásaira vezettek. Az eredmény: divathullámokhoz nem, de igényességük folytán az alkotói jelenléthez rendkívül erősen kötődő alkotások sora. Ha pedig belsőépítészeti munkák, különösen veszélyeztetettek. Méltó módon történő gondozásuk a mi felelőségünk is.

Kedves Gyöngyvér, e felelőségvállalásunk kifejezésével búcsúzunk Tőled.

Köszeghy Attila

Blazsek Gyöngyvér rajzai

TISZTA TÖREKVÉSEINK EMLÉKE

Most, hogy ideje jött az emlékezésnek – fájó és keserves – a valamikor mottóul választott Kós Károly-szavak térnek gondolataimba vissza-vissza: *Mert nagy fáradtsággal össze kellene szedni a köveket...* Valóban; keserves nehézséggel próbálom összeszedgetni emlékeimet a valahai, tiszta szívvel, közös akarral együtt dolgozó fiatal önmagunkról. Építésszek, belsőépítésszek, textilészek, keramikusok – valamennyien hittünk abban, hogy munkálkodásunk nyomán egy újfajta közösségi művészet, építészet, formatervezés születik. Talán a nagyszerű századelő, a gödöllőiek, Kós Károly nyomán egy magyarul szóló építészet, tárgykultúra művészet. A – ma már nyugodtan mondhatjuk – legendás Pécsi Ifjúsági Iroda egyik meghatározó egyénisége Blazsek Gyöngyvér építészmérnök és belsőépítész egy személyben. Tehetsége, egyénisége átsütött munkáin – ahogy Ő nevezte – „lény-bútorain”. Keze alatt a hullámpapír, vagy a Tisza mellett kiásott zombékköteg átlényegült, új dimenziót kapott: gyermekbútor, székek, ülőke lett belőle. Ha nagy szerencsére, nagy örömeinkre közös munkánk alakult, akkor a leghétköznapibb belső terek is különös lényekkel népesültek be. Szárnyat kapott a fiókos szekrény, fiú, lány-formát öltött a karosszék. Mennyezetet támasztó, komoly oszlopfe karját nyújtogató polipként tekergőzött a magasban. Független festett tulipánja madárrá változott, és tavaszi ágak rügyeire emlékeztettek a kerámia vörösboros poharak az asztalon.

Jó volt Gyöngyvérrel együtt dolgozni nekem, a textilésnek, Kun Éva keramikusnak, és legtöbbször Jankovics Tibor építésznek. Értettük és éreztük egymást. A legkedvesebb munkánk a faddombori üdülő – itt az épülettől a kávécsészéig mindent megterveztünk. A kunhegyesi könyvtár belső kialakításában

ismét együtt dolgozhattunk. A szép műemléképület az alföldi emberek kedvessége, az új könyvtárak miatti örömök nagy kedvet adott a munkához. Az átadás napján kamarakiállítás is nyílt hármunk munkáiból.

Pécssett, a Nádor szálló cukrászdájának és bárjának kialakítását ismét hárman csináltuk. Én alkalmazkodtam Gyöngyi geometrikus vonalaihoz; úgy éreztük, hogy nagyon jól sikerült. A többszörös tulajdonosváltás eredményeként azonban egész munkánk úgy eltűnt a föld színéről, mintha soha nem is lett volna. (Pécssett nem ez volt az egyetlen ilyen értékrombolás.) Következett az Aranybárány söröző és bár Zalaegerszegen. A századeleji szálloda nagy kávéházi ablakfüggönyein komlóindák hullámoztak végig. Gyöngyi nemes veretű tölgyfabútorai meleg, otthonos légkört teremtettek.

Gyöngyi a Múcsarnokban mutatta be fonott vesszőbútorait. Háttérként búzakalászos függönyöket, az asztalon Kun Éva teáskészletét állítottuk ki. Ennek lassan húsz éve, de az egész együttes – a szép vonalú fonott bútor-sorozat időtlennek tűnik.

A kilencvenes évek fordulójától sokminden megváltozott. Nyugatról bezúduló ízlésvilág, tönkretett textilipar, bútorigazgatás; az új tulajdonosok által hozott, „globalizált” szemlélet törekvéseinket értelmetlenné tették. Jellemző, hogy nem a világszínvonalú skandináv tárgykultúra árasztotta el az országot, hanem az, amit ma látunk, tapasztalunk, elviselünk.

Végül csüggedten kérdezem: akkor mi az, ami megmaradt? És feltámadó hittel válaszolom: megmaradt e nagyszerű alkotó, Blazsek Gyöngyvér egyéniségének, munkáinak megbecsülése. Megmarad tiszta törekvéseink, az együtt végzett munka emléke. És megmarad a szeretet, amit iránta éreztünk. A szeretet, amely győz a könnyörtelen múlandóságon.

Csete Ildikó